

ระดับมัธยมศึกษา

ความมุ่งหมายของการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520

การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการ และวิชาชีพที่เหมาะสมแก่วัย ความต้องการ ความสนใจ ความถนัด เพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

ความมุ่งหมายของการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535

การศึกษาระดับมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนา คุณธรรม ความรู้ ความสามารถ และทักษะต่อจากระดับประถมศึกษา ให้ผู้เรียนได้ค้นพบความต้องการ ความสนใจและความถนัดของตนเองทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพตลอดจนมีความสามารถในการประกอบงานอาชีพตามควรแก่วัย

2. การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษา ตามความถนัดความสนใจ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดม หรือเพื่อให้เพียงพอแก่การประกอบกรงานและอาชีพ และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติสุข

การมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาในระดับกลางสำหรับผู้มีเกณฑ์อายุ ระหว่าง 12 - 17 ปี เป็น การศึกษาระดับที่เชื่อมต่อจากระดับประถมศึกษา เพราะเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อใน ระดับอุดมศึกษา

รัฐบาลมีนโยบายอย่างชัดเจนในการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก 6 ปี เป็น 9 ปีโดย ดำเนินการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้กว้างขวางและครอบคลุมโดยเฉพาะใน พื้นที่ชนบทซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางให้หน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการมี ภารกิจจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การขยายการจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาในชนบท การ ขยายสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา การเปิดสอนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษา การ

ยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา การจัดหาหนังสือให้นักเรียนเป็นต้น ในปีการศึกษา 2536 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดเตรียมสถานที่ไว้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั่วประเทศประมาณร้อยละ 85.71 ของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แต่มีนักเรียนที่เข้าศึกษาในสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการร้อยละ 78.54 ของจำนวนนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2537 กระทรวงศึกษาธิการได้เตรียมสถานที่ไว้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั่วประเทศร้อยละ 95 ของจำนวนนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนี้มีนักเรียนเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทุกสังกัดร้อยละ 90.19 ของจำนวนนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และยังสามารถกำหนดมาตรการหลักในการรับนักเรียนเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับโอกาสในการศึกษาเท่าเทียมกันอย่างทั่วถึงด้วยวิธีการต่าง ๆ และมีมาตรการสำคัญข้อหนึ่งคือ ให้โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษารับนักเรียนที่มีภูมิลำเนาใกล้สถานศึกษาเข้าเรียน ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยไม่ต้องสอบร้อยละ 60 รับจากการสอบร้อยละ 30 ส่วนอีกร้อยละ 10 รับจากผู้มีความสามารถพิเศษและการอนุเคราะห์ผู้มีอุปการคุณต่อโรงเรียนโดยคาดหวังว่าในอนาคตกรมสามัญศึกษาจะพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพในระดับที่ใกล้เคียงกันได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

สำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากผลการดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างต่อเนื่องส่งผลให้จำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพิ่มมากขึ้น นักเรียนเหล่านี้ส่วนมากจะเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ เพื่อเตรียมศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาหรือเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ เพื่อเตรียมเข้าสู่ตลาดแรงงานต่อไป

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้เปิดโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ซึ่งเปิดสอนเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 4 โรงเรียน แยกจากโรงเรียนมัธยมตามปกติ ซึ่งเปิดสอนทั้งชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเหล่านี้มีแผนการเรียนที่มีกลุ่มวิชาให้เลือกหลากหลายตามความสนใจและความถนัดของนักเรียนมีการปฏิบัติและกิจกรรมประกอบหลักสูตรให้เลือกเรียนมาก จึงมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาสนใจเข้าเรียนเพิ่มมากขึ้นปัจจุบันโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาจำนวน 4 โรงเรียน ไม่เพียงพอกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดนำโครงการจัดตั้งโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาในจังหวัดขึ้น

จังหวัดละ 1 แห่ง โดยจะรับนักเรียนประจำร้อยละ 60 ของจำนวนนักเรียนที่จะรับในแต่ละปี ส่วนที่เหลือเป็นนักเรียนไป - กลับ ทั้งนี้เพื่อรองรับนักเรียนจากต่างจังหวัด โดยเฉพาะนักเรียนที่เรียนเก่งของจังหวัดจะไม่ต้องหลังไหลเข้ามาหาที่เรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในกรุงเทพฯ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการจราจรในเมืองหลวงและสร้างความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาให้กับส่วนภูมิภาคอีกด้วย

ในปีการศึกษา 2536,2537 นั้นสามารถรับนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ ปวช.ปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 90.95 และ 92.80 ตามลำดับ

ความสำคัญของการมัธยมศึกษา

ความสำคัญของการมัธยมศึกษาแบ่งได้เป็น 4 ด้าน คือ

1. ความสำคัญของการมัธยมศึกษาต่อการพัฒนาบุคคล

เนื่องจากผู้เรียนระดับนี้กำลังจะเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต การศึกษาในระดับนี้จึงมีส่วนในการสร้างคุณลักษณะที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างดี เป็นที่ยอมรับของสังคม มีความรู้ความสามารถที่จะประกอบอาชีพเลี้ยงตนได้ เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมสามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ รู้จักรักษาสุขภาพของตน และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ดังนั้นการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาวัยรุ่นให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพ

2. ความสำคัญของการมัธยมศึกษาต่อสังคม

การศึกษามีหน้าที่ในการถ่ายทอดขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีการ ความเชื่อและแนวทางการประพฤติปฏิบัติให้แก่เยาวชนของชาติ ยิ่งสังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นเพียงใด บทบาทในการจัดเตรียมเยาวชนให้แก่สังคมก็เป็นภาระหน้าที่ของสถาบันการศึกษามากขึ้นเพียงนั้น การศึกษาระดับประถมเป็นเพียงการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิต เพื่อทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน เขียน และคิดคำนวณ ซึ่งยังไม่เพียงพอสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีมีคุณภาพในสังคมที่มีความซับซ้อน การศึกษาระดับมัธยมศึกษาจึงเป็นความจำเป็นและมีความสำคัญโดยเฉพาะในสังคมที่มีความสลับซับซ้อน อย่างเช่น ปัจจุบันในสังคมไทยก็มีแนวโน้มจัดการมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับ

3. ความสำคัญของการมัธยมศึกษาต่อเศรษฐกิจ

โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นแหล่งผลิตทรัพยากรมนุษย์อันเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งต่อความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศ โรงเรียนมัธยมศึกษาสามารถตอบสนองและแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ ได้หลายประการ เช่น การส่งเสริมความสามารถเชิงเศรษฐกิจ ให้ความสามารถในการคิด รู้จักต่อรองอย่างถูกต้องและเป็นธรรมเพื่อไม่ให้ถูกเอาเปรียบจากนายจ้าง

4. ความสำคัญของการมัธยมศึกษาต่อการเมืองและการปกครอง

การมัศึกษามีความสำคัญต่อความมั่นคงทางสังคมและการเมือง ด้วยเหตุที่ว่าโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เป็นสถาบันทางการศึกษาที่วางรากฐานทางความคิดและความประพฤติของวัยรุ่น ปลูกฝังคุณธรรม และความสำนึกในสิทธิหน้าที่พลเมือง สร้างความมีวัฒนธรรมและศีลธรรมให้สมกับที่เป็นพลเมืองดีของชาติ เพื่อผู้เรียนจะได้เป็นประชาชนที่มีบทบาททางการเมืองอย่างเต็มที่และถูกต้องในอนาคตตลอดจนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม (อมราเล็กเริงสินธุ์, 2537 : 61 - 62)

การมัศึกษากับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539)

การพัฒนาการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 7 ในระดับมัศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในทักษะวิชาชีพ และวิชาการอย่างมีคุณภาพพอที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และพัฒนาให้ผู้เรียนระดับนี้มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรม มีจริยธรรม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ ด้านความสำคัญและคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งขยายการศึกษาระดับนี้ให้กว้างขวางจนเป็นการศึกษาปวงชน เป็นการสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับความต้องการในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตในสังคมซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2534 : 47 - 48) โดยมีนโยบาย ดังนี้

1. เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียน

1.1 มีความรับผิดชอบ ระเบียบ วินัย ซื่อสัตย์ สุจริต ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์เริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหา มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม

1.2 มีความรู้ความสามารถในทักษะวิชาชีพและวิชาการเพียงพอที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือออกไปประกอบอาชีพได้

1.3 มีความเข้าใจ เห็นคุณค่าและร่วมกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

2. เร่งพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ทั้งในด้านเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานสูงขึ้น สามารถประดิษฐ์คิดค้นและนำไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างมีคุณภาพ

3. เร่งกระจายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้กว้างขวางและเป็นธรรมมากขึ้น โดยเน้นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจ สังคมและกลุ่มชนต่างวัฒนธรรม ตลอดจนจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษ

4. เร่งรัดปรับปรุงและขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สูงขึ้น โดยมุ่งให้นักเรียนได้รับการศึกษาติดต่อกันจนกว่าจะมีอายุย่างเข้าปีที่ 15 เว้นแต่เป็นผู้สำเร็จชั้นมัธยมปีที่ 3 หรือเทียบเท่า

5. เร่งรัดการศึกษาให้มีลักษณะเป็นเครือข่ายของการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นหลากหลาย ในรูปแบบและวิธีการ ให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชนและสังคม เพื่อส่งเสริมการเรียนอย่างต่อเนื่อง

6. เร่งผลิตและพัฒนากำลังคนให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ รวมทั้งส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถที่จะเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระได้

7. เร่งพัฒนาครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ การสอนเชิงคิดวิเคราะห์ มีความใฝ่รู้ เป็นแบบอย่างที่ดี และสามารถนำทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ตลอดจนเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

8. ส่งเสริมให้หน่วยงานการศึกษา และสถานศึกษามีความคล่องตัวในการบริหารจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น รวมทั้งให้มีการระดมใช้ทรัพยากรในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

9. เร่งพัฒนาระบบข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ ทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ และเอกชน ให้สามารถนำไปใช้ในการวางแผนการบริหารและการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนพัฒนาศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) ได้กำหนดแผนงานหลักในการยกระดับการศึกษาพื้นฐานของปวงชนในระดับมัธยมศึกษา ดังนี้

เป้าหมาย

- ขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ให้มีอัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรกลุ่มอายุ (12 - 14 ปี และ 15 - 17 ปี) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 และ 70 ตามลำดับในปี พ.ศ.2544 รวมทั้งมุ่งขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี เป็นการศึกษาของปวงชนในแผนฯ ต่อไปโดยเร็ว

- ยกระดับความรู้พื้นฐานสามัญของกำลังแรงงานในสถานประกอบการให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าอย่างต่ำร้อยละ 50 ของกำลังแรงงานที่มีความรู้ระดับประถมศึกษาทั้งหมด โดยเฉพาะแรงงานในกลุ่มอายุ 20 - 45 ปี ในปี พ.ศ. 2544

แนวทาง / มาตรการ

ขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวระบบโรงเรียนจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า โดย

1. รัฐลงทุนจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นแบบให้เปล่า และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาโดยรัฐอุดหนุนค่าใช้จ่ายต่อหัวในอัตราเดียวกับการศึกษาของรัฐในรูปแบบที่เหมาะสม ให้ประโยชน์ถึงตัวเด็กมากที่สุด

2. สถาบันการศึกษา เพิ่มรูปแบบการจัดการศึกษาทั้งสายสามัญและอาชีวศึกษาให้มีทางเลือกที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกตามความถนัดและเหมาะสมกับสภาพปัญหาหรือข้อจำกัดของตน โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีมาช่วยขยายบริการเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงบริการการศึกษามากที่สุด

3. รัฐต้องเร่งเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับกลุ่มด้อยโอกาสต่าง ๆ โดยรัฐหรือหน่วยงานทางการศึกษาให้การสนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรชุมชน ที่ดำเนินงานให้บริการการศึกษาอย่างมีคุณภาพและ/หรือริเริ่มนวัตกรรมทางการศึกษา ทั้งด้านวิชาการและด้าน

งบประมาณในรูปแบบเงินอุดหนุนทั่วไปโดยมีระบบการติดตาม กำกับ ดูแล เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน

4. รัฐและสถานศึกษาใช้มาตรการช่วยเหลือเป็นพิเศษสำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสรวมทั้งกลุ่มสตรีด้อยโอกาส ให้เข้าถึงบริการทางการศึกษาและได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพรวมทั้งป้องกันการออกจากระบบโรงเรียนกลางคัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น เช่น การให้ทุนเรียนและ/หรือฝึกอาชีพ การจัดที่พัก อาหาร ความช่วยเหลืออื่นๆ ตามสมควรแก่การดำรงชีพ และบริการที่ปรึกษาแก่ครอบครัวเพื่อให้มีส่วนร่วมในการวางแผนการศึกษา และฝึกอาชีพให้แก่เด็กและเยาวชน

5. ชุมชนและสถาบันสังคมต้องมีบทบาทในการจัดการศึกษาและตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา รวมทั้งชุมชนควรตระหนักถึงสิทธิและพิทักษ์สิทธิของเด็กในการได้รับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง

หลักสูตรมัธยมศึกษา

หลักสูตรมัธยมศึกษาของไทยในปัจจุบัน คือ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) ซึ่งใช้เวลาเรียนระดับละ 3 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษาจึงใช้เวลาเรียน 6 ปี ตั้งแต่ชั้นมัธยมปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมปีที่ 6

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 เป็นหลักสูตรเริ่มแรกของแนวความคิดในการจัดการมัธยมศึกษาแบบประสม คือไม่แยกการมัธยมศึกษาออกเป็นมัธยมศึกษาสายสามัญและมัธยมศึกษาสายอาชีพ แต่จัดให้เป็นการมัธยมศึกษาแบบสายเดียว ซึ่งต่างไปจากหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2503 และหลักสูตรอื่น ๆ ในอดีตที่ผ่านมา ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาล ซึ่งได้กำหนดแนวนโยบายในการจัดการมัธยมศึกษาไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ว่า “มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัยความต้องการ ความสนใจ และความถนัด เพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม” แนวการจัดการศึกษาตามแนวใหม่นี้ เริ่มตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น

พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 เป็นต้นมา โดยมีสาระสำคัญของหลักสูตรพอสรุปได้ดังนี้

หลักการของหลักสูตร

1. มุ่งพัฒนาตัวบุคคล คือ ผู้เรียนในวัยรุ่นในวัยรุ่นให้มีโอกาสได้สำรวจความสามารถ ความถนัด ความสนใจเฉพาะตนและพัฒนาตนเองไปตามความสามารถนั้น
2. มุ่งพัฒนาท้องถิ่น ให้ผู้เรียนรักท้องถิ่น รู้จักทำนุบำรุงทรัพยากรของท้องถิ่น รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี มุ่งพัฒนาอาชีพ และเศรษฐกิจของท้องถิ่นให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น
3. มุ่งพัฒนาประเทศชาติ ให้ผู้เรียนรู้จักสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะของพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขให้ภูมิใจในความเป็นคนไทย สนใจในทางการเมือง เข้าใจระบบการปกครองเสียสละสุขส่วนตัวเพื่อสังคมและประเทศชาติ

เนื้อหาสาระของหลักสูตร

1. สามารถจบในตัวเอง ทั้งมัธยมต้นและมัธยมปลาย เมื่อจบการศึกษาในแต่ละระดับแล้วสามารถทำงานตามความถนัดได้
2. ให้ประสบการณ์ในการทำงาน
3. ให้โอกาสค้นพบความสามารถ ความถนัด ความสนใจ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในชีวิต เกิดความมั่นใจในตัวเอง

4. เนื้อหาสาระของหลักสูตร แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

4.1 กลุ่มวิชาบังคับร่วม หมายถึง กลุ่มวิชาพื้นฐานที่ทุกคนจำเป็นต้องเรียนรู้ เพื่อให้มีคุณสมบัติร่วมที่พึงปรารถนา ได้แก่ วิชาที่ใช้ในการสื่อสาร วิชาที่จำเป็นสำหรับการเป็นมนุษย์และความเป็นไทย วิชาที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาบุคคลให้เป็นคนที่สมบูรณ์และวิชาที่ปรุงแต่งลักษณะนิสัยส่วนตัวให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ

4.2 กลุ่มวิชาเลือก แบ่งออกเป็นกลุ่มวิชาเลือก สำหรับผู้ที่มีความสนใจเชิงวิชาสามัญ เช่น วิชาทางด้านภาษา สังคมศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และกลุ่มวิชาเลือก สำหรับผู้มีความสนใจและความถนัดทางด้านการทำงานและอาชีพ สามารถนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองและเป็นการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ได้แก่ วิชาทางด้าน เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม ศิลปกรรม ศิลปหัตถกรรม

4.3 กลุ่มวิชาเลือกเสรี เป็นกลุ่มวิชาสำหรับตอบสนองความสนใจของผู้อื่น ให้เลือกเรียนได้โดยอิสระ เพื่อให้ได้เรียนรู้เฉพาะอย่างส่วนใหญ่จะเป็นหลักสูตรเบ็ดเสร็จระยะสั้นที่เป็นประโยชน์และช่วยเสริมทั้งวิชาบังคับร่วม และวิชาเลือกในกลุ่มสามัญและกลุ่มอาชีพ

ข้อแตกต่างระหว่างหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2503 กับ หลักสูตรมัธยมศึกษาปัจจุบัน คือ

มีการกระจายอำนาจการวัดผลการเรียนไปให้โรงเรียนดำเนินการทุกระดับชั้น โดยจัดการวัดผลเป็นรายวิชา และใช้แบบทดสอบมาตรฐานเป็นเครื่องตรวจสอบคุณภาพของการเรียนการสอน เพื่อให้การวัดผลเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนของเด็กและการสอนของครู กับให้การจัดสอนเป็นไปในทางพัฒนาความถนัดและความสนใจของเด็กอย่างแท้จริง

ต่อมาการเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการสาขาต่าง ๆ ตลอดช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา กรมวิชาการได้ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 และ 2524 เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะกับสภาพของประเทศในปัจจุบัน ในการปีการศึกษา 2533 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีคำสั่งให้โรงเรียนต่าง ๆ ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง โดยในปีการศึกษา 2533 ให้เริ่มใช้กับโรงเรียนที่อยู่ในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ของกรมวิชาการก่อน ในปีการศึกษา 2534 จึงประกาศใช้ทั่วไปทุกโรงเรียนโดยประกาศใช้ปีละ 1 ชั้น เริ่มปีพุทธศักราช 2534 ประกาศใช้ชั้น ม.1 และม.4 และจะประกาศใช้ชั้นอื่น ๆ ในปีต่อ ๆ ไปตามลำดับ จนครบทุกชั้นในปีการศึกษา 2536

แต่เนื่องจากหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มีสาระสำคัญทั้งในด้านหลักการ จุดหมาย โครงสร้างเกณฑ์การใช้หลักสูตร และการวัดผลประเมินผล มีทั้งส่วนที่เหมือนหลักสูตรและส่วนที่แตกต่างไปจากหลักสูตรเดิม ดังนั้นในการศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาในปัจจุบัน จึงควรศึกษาทั้งหลักสูตรฉบับเดิม และหลักสูตรฉบับปรับปรุง เพื่อให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น

สาระสำคัญของหลักสูตรมัธยมศึกษา

หัวข้อสำคัญในหลักสูตรมัธยมศึกษาที่ผู้ใช้หลักสูตรพึงศึกษาทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ เพื่อประโยชน์ในการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน มี 6 หัวข้อ ดังนี้

1. หลักการ
2. จุดหมาย
3. โครงสร้าง
4. เกณฑ์การใช้หลักสูตร
5. รายวิชาบังคับและวิชาเลือก อัตราเวลาเรียน
6. เกณฑ์การวัดผลประเมินผล

1. หลักการ

หลักการของหลักสูตร เป็นข้อความที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อและเจตจำนงที่จะดำเนินการผลิตคนตามที่หลักสูตรต้องการ คำว่า "หลักการ" ของหลักสูตรจึงหมายถึงความเชื่อในการจัดทำหลักสูตรแต่ละหลักสูตร ทำนองเดียวกับคำว่า "ปรัชญาการศึกษา คือ ความเชื่อในการจัดการศึกษาทั้งหมดของประเทศ" และ "นโยบายของรัฐ" ก็คือ ความเชื่อของรัฐบาลแต่ละรัฐบาลที่จะใช้เป็นแนวในการบริหารประเทศ หลักการของหลักสูตรจึงทำหน้าที่เป็นหลักหรือเกณฑ์กว้าง ๆ ในการกำหนดจุดหมายและโครงสร้างของหลักสูตร (ธวัชชัย ชัยจิรฉายกุล, 2527 : 143)

ความมุ่งหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

1. เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบและพัฒนาความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง
2. เพื่อให้มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ทักษะ รู้จักคิด และวิเคราะห์อย่างมีระบอบวิธีการ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. เพื่อให้มีทัศนคติที่ดีต่อสมาชิกทุกชนิด มีระเบียบวินัยในการทำงาน ทั้งในส่วนตัวและหมู่คณะ มานะ พากเพียร อดทน ประหยัด และใช้เวลาให้เป็นประโยชน์
4. เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ มีวินัยในตนเอง เคารพต่อกฎหมายและกติกาสังคม รับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม ตลอดจนส่งเสริมสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคม

5. เพื่อให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ มีความสามัคคีและเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้จักแก้ปัญหาด้วยวิธีอย่างมีหลักการและเหตุผล
6. เพื่อให้มีความรู้และทักษะที่เป็นพื้นฐานเพียงพอแก่การนำไปปรับปรุงการดำรงชีวิต ทั้งส่วนตัวและครอบครัว รวมทั้งการฝึกงานและการศึกษาเพิ่มเติม
7. เพื่อให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ และให้รู้จักส่งเสริมการสาธารณสุขของชุมชน
8. เพื่อให้รักและผูกพันกับท้องถิ่นของตน ให้รู้จักบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย
9. เพื่อปลูกฝังให้มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้มีความรู้และเลื่อมใสในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ร่วมกันธำรงรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศชาติ
10. เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีของมนุษยชาติในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ความมุ่งหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้
พัฒนาชีวิต (ตนเอง)

1. มีความรู้ทักษะในวิชาสามัญ และทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ
2. สามารถปฏิบัติตนในการรักษาและเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของตนเองและชุมชน
3. สามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนและเลือกแนวทางแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับข้อจำกัดต่าง ๆ
4. มีความภูมิใจในความเป็นไทยสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตน
5. มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างและปรับปรุงแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและชุมชน
6. มีทัศนคติที่ดีต่อสัมมาชีพทุกชนิด มีนิสัยรักการทำงาน และมีความสามารถในการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของตนเอง

พัฒนาอาชีพ (เศรษฐกิจ)

7. มีทักษะพื้นฐานในการประกอบสัมมาชีพ มีความสามารถในการจัดการและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

พัฒนาสังคม

8. เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในชุมชน สามารถเสนอแนวทางพัฒนาชุมชน ภูมิใจในการปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชนตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับชุมชนของตน

สรุปสาระสำคัญของจุดหมายทั้งหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

1. ให้ผู้เรียนค้นพบความถนัดและความสามารถและเลือกเรียนเป็นอาชีพได้
2. ให้มีนิสัยใฝ่หาความรู้ รู้จักการทำงาน เห็นความสำคัญของอาชีพและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. ให้มีนิสัยส่วนตัวที่ดี มีระเบียบวินัย ชยัน มานะ พากเพียรอดทน ประหยัดรู้วิธีทำงานเป็นหมู่คณะ
4. ให้มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม รู้จักหน้าที่และเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น
5. ให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ
6. ให้มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและศาสนา
7. ให้เห็นคุณค่า อารมณ์รักชาติ ศิลป วัฒนธรรมไทย อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
8. ให้ปลูกฝังความรักชาติ ช่วยกันรักษาความปลอดภัย ความมั่นคงของชาติ ภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

โครงสร้างของหลักสูตร

โครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 จะกำหนดเนื้อหาวิชาเป็น 5 กลุ่มวิชา ได้แก่ กลุ่มภาษา กลุ่มวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา กลุ่มพัฒนา

บุคลิกภาพ และกลุ่มການและพื้นฐานอาชีพ โดยแต่ละกลุ่มวิชาจะมีรายวิชาบังคับที่ทุกคนจะต้องเรียนเหมือนกันและมีรายวิชาเลือกตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการของแต่ละคน

นอกจากรายวิชาบังคับและวิชาเลือกแล้ว ในโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ยังมีกิจกรรมผนวกได้ด้วยอีก 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมการสอนซ่อมเสริม ซึ่งกำหนดเวลาเรียนไว้อย่างละ 1 คาบต่อสัปดาห์ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

กลุ่มวิชา	จำนวนคาบต่อสัปดาห์ต่อปี					
	ม. 1		ม. 2		ม. 3	
	บังคับ	เลือก (ไม่เกิน)	บังคับ	เลือก (ไม่เกิน)	บังคับ	เลือก (ไม่เกิน)
1. ภาษา						
- ภาษาไทย	4	-	4	2	4	4
- ภาษาต่างประเทศ	-	6	-	6	-	8
2. วิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์						
- วิทยาศาสตร์	4	-	-	-	4	-
- คณิตศาสตร์	4	-	-	-	-	6
3. สังคมศึกษา	5	-	-	-	5	4
4. พัฒนาคติภาพ						
- พละนาถัย	3	2	2	2	3	4
- ศิลปศึกษา	2	2	4	4	-	6
5. การงานและอาชีพ						
- การงาน	4	-	-	-	4	-
- อาชีพ	-	6	6	6	-	12
รวม	26	6	26	6	20	12
		= 32		= 32		= 32
กิจกรรม แนะแนว ซ่อมเสริม	3		3		3	
รวมทั้งสิ้น	35		35		35	

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น

พุทธศักราช 2521

(ฉบับปรับปรุง 2533)

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น มีหลักการดังนี้

1. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง
2. เป็นการศึกษาทั่วไป เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบสัมมาชีพหรือการศึกษาต่อ
3. เป็นการศึกษาที่สนองความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติ

จุดหมาย

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต และการศึกษาต่อ ให้สามารถเลือกแนวทางที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะเลือก และตัดสินใจประกอบสัมมาชีพ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีนิสัยในการปรับปรุงงาน ตนเองและสังคม เสริมสร้างอนามัยชุมชนและครองชีวิตโดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อสังคม

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญ และทันต่อความเจริญ ก้าวหน้าทางวิทยาการต่างๆ
2. สามารถปฏิบัติตนในการรักษาและเสริมสุขภาพอนามัยของตนเองและชุมชน
3. สามารถวิเคราะห์ปัญหาชุมชน และเลือกแนวทางแก้ไขให้สอดคล้องกับข้อจำกัดต่างๆ
4. มีความภูมิใจในความเป็นไทย สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตน
5. มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างและปรับปรุงแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและชุมชน
6. มีทัศนคติที่ดีต่อสัมมาชีพทุกชนิด มีนิสัยรักการทำงาน และมีความสามารถในการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัด ความสนใจของตนเอง

7. มีทักษะพื้นฐานในการประกอบสัมมาชีพ มีความสามารถในการจัดการ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

8. เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในชุมชน สามารถเสนอแนวทางพัฒนาชุมชน ภูมิใจในการปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ศิลปะวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของตน

โครงสร้าง

1. วิชาบังคับ จำนวน 57 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ รายวิชาต่อไปนี้

1.1 วิชาแกน จำนวน 39 หน่วยการเรียนรู้

1.1.1 ภาษาไทย 12 หน่วยการเรียนรู้

1.1.2 วิทยาศาสตร์ 9 หน่วยการเรียนรู้

1.1.3 คณิตศาสตร์ 6 หน่วยการเรียนรู้

1.1.4 สังคมศึกษา 6 หน่วยการเรียนรู้

1.1.5 พละนามัย 3 หน่วยการเรียนรู้

1.1.6 ศิลปะศึกษา 3 หน่วยการเรียนรู้

1.2 วิชาเลือก จำนวน 18 หน่วยการเรียนรู้

1.2.1 สังคมศึกษา 6 หน่วยการเรียนรู้

1.2.2 พละนามัย 6 หน่วยการเรียนรู้

1.2.3 การงาน 6 หน่วยการเรียนรู้

2. วิชาเลือกเสรี จำนวน 33 หน่วยการเรียนรู้ ให้เลือกจากรายวิชาในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ต่อไปนี้

2.1 กลุ่มภาษา

2.1.1 ภาษาไทย

2.1.2 ภาษาต่างประเทศ

2.2 กลุ่มวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์

2.2.1 คณิตศาสตร์

2.2.2 วิทยาศาสตร์

2.3 กลุ่มสังคมศึกษา

2.4 กลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ

2.4.1 พละนามัย

2.4.2 ศิลปศึกษา

2.5 กลุ่มการงานและอาชีพ

2.5.1 การงาน

2.5.2 อาชีพ

3. กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมต่อไปนี้

3.1 กิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารี หรือยุวกาชาด หรือผู้นำเพื่อประโยชน์จำนวน 1 คาบ ต่อสัปดาห์ต่อภาค

3.2 กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาค

3.3 กิจกรรมแนะแนว หรือกิจกรรมแก้ปัญหา หรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้จำนวน 1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาค

3.4 กิจกรรมอิสระของผู้เรียน จำนวน 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาค

รายละเอียดประกอบโครงสร้าง
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)

กลุ่มวิชา	จำนวนคาบต่อสัปดาห์ ต่อภาค										
	ม. 1			ม. 2			ม. 3				
	บังคับ		เลือก	บังคับ		เลือก	บังคับ		เลือก		
	แกน	เลือก	เสรี	แกน	เลือก	เสรี	แกน	เลือก	เสรี		
1. ภาษา											
1.1 ภาษาไทย	4	-	} 10	4	-	} 10	4	-	} 13		
1.2 ภาษาต่างประเทศ	-	-		-	-		-	-			
2. วิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์											
2.1 วิทยาศาสตร์	3	-		3	-		3	-			
2.2 คณิตศาสตร์	3	-		3	-		-	-			
3. สังคมศึกษา	2	2		2	2		2	2			
4. พัฒนาบุคลิกภาพ											
4.1 พลานามัย	1	2		1	2		1	2			
4.2 ศิลปศึกษา	1	-		1	-		1	-			
5. การงานและอาชีพ											
5.1 การงาน	-	2		-	2		-	2			
5.2 อาชีพ	-	-		-	-		-	-			
รวม	14	6		10	14		6	10		11	6
	30			30			30				
กิจกรรม											
1. กิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารี หรือยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์		1			1			1			
2. กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา		1			1			1			
3. กิจกรรมแนะแนว หรือกิจกรรมแก้ปัญหา หรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้		1			1			1			
4. กิจกรรมอิสระของผู้เรียน		2			2			2			
รวมทั้งหมด		35			35			35			

ความมุ่งหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2531

1. เพื่อให้รู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริตและยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ

2. เพื่อให้รู้จักวิธีการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนิสัยใฝ่หาความรู้และทักษะอยู่เสมอ รักการทำงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีความขยันหมั่นเพียร อดทนและรู้จักประหยัด

3. เพื่อให้มีความรู้ ทักษะในวิชาเพียงพอแก่การดำเนินชีวิต มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ รู่ช่องทางในการประกอบสัมมาชีพที่เหมาะสมกับตน เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ

4. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรมชาติ รู้จักใช้ และอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

5. เพื่อให้รู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น รู้จักหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น รู้จักใช้สิทธิเสรีภาพของตนในทางสร้างสรรค์บนรากฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรมและศาสนา

6. เพื่อให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน เสียสละเพื่อส่วนร่วม มีความรักชาติ รักประชาธิปไตย รู้จักใช้สติปัญญาในการดำรงรักษาไว้ ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์

7. เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานและปัญหาการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกปัจจุบัน มีความสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ รู้จักแก้ปัญหาและข้อขัดแย้งด้วยวิธีการแห่งปัญญาและสันติวิธี

ความมุ่งหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

ในการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

พัฒนาชีวิต (ตนเอง)

1. มีความรู้ทักษะในวิชาสามัญเฉพาะด้าน
2. มีความรู้เกี่ยวกับวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ

3. สามารถเป็นผู้นำและเป็นผู้บริการชุมชนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ทั้งส่วนบุคคลและส่วนร่วม

4. สามารถวางแผนแก้ปัญหาในชุมชนของตน

5. มีความภูมิใจในความเป็นไทย เสียสละเพื่อส่วนรวม ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกัน

6. มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์และสามารถนำแนวทางหรือวิธีการใหม่ ๆ ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนของตน

7. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพและเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ

พัฒนาอาชีพ (เศรษฐกิจ)

8. มีนิสัยรักการทำงาน เต็มใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีทักษะในการจัดการ

พัฒนาสังคม

9. เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในประเทศและในโลก มุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศตามบทบาทและหน้าที่ของตน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างทรัพยากร ศิลปวัฒนธรรมของประเทศ

โครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

โครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ได้กำหนดรายวิชาบังคับและวิชาเลือกไว้ดังต่อไปนี้

1. วิชาบังคับ มี 2 ส่วน คือ บังคับวิชาสามัญ และบังคับวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

1.1 บังคับวิชาสามัญ 24 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ วิชาภาษาไทย สังคมศึกษา พลานามัย วิทยาศาสตร์ วิชาละ 6 หน่วยการเรียนรู้

1.2 บังคับวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ 12 หน่วยการเรียนรู้เลือกเพียงหนึ่งสาขาจากช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม คนกรรม พาณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม ศิลปกรรม

2. วิชาเลือก มี 2 ส่วน คือ วิชาเลือกตามแผนการเรียนวิชาเลือกเสรี

2.1 วิชาเลือกตามแผนการเรียน เลือกจากวิชาสามัญและวิชาพื้นฐานวิชาชีพ

ภาษาไทย	ศิลปกรรม
สังคมศึกษา	ช่างอุตสาหกรรม
พลานามัย	เกษตรกรรม
วิทยาศาสตร์	คหกรรม
คณิตศาสตร์	พาณิชยกรรม
ภาษาต่างประเทศ	ศิลปหัตถกรรม

สำหรับรายวิชาในกลุ่มวิชาช่างอุตสาหกรรม ให้เลือกจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524 และหลักสูตรอื่น ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ

2.2 วิชาเลือกเสรี เป็นวิชาที่นักเรียนอาจเลือกเพิ่มเติมเสริมวิชาเลือกตามแผนการเรียนหรือเพื่อสนองความสนใจพิเศษ โดยเลือกจากกลุ่มวิชาเลือกตามแผนการเรียน

โครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

วิชาบังคับ (36 หน่วยการเรียนรู้)

วิชาเลือก (จัดไม่น้อยกว่า 48 หน่วยการเรียนรู้)

วิชาสามัญ (24 หน่วยฯ) พื้นฐานอาชีพ (12 หน่วยฯ) วิชาเลือกตามแผนการเรียน วิชาเลือกเสรี

- ภาษาไทย (6 หน่วยฯ)	- ช่างอุตสาหกรรม (12 หน่วยฯ)	- ภาษาไทย	(อาจเลือกเพิ่มเติมเพื่อ
- สังคมศึกษา (6 หน่วยฯ)	- เกษตรกรรม (12 หน่วยฯ)	- สังคมศึกษา	เสริมวิชาเลือกตามแผน
- พละนามัย (6 หน่วยฯ)	- คหกรรม (12 หน่วยฯ)	- พละนามัย	การเรียนหรือเพื่อสนอง
- วิทยาศาสตร์ (6 หน่วยฯ)	- พาณิชยกรรม (12 หน่วยฯ)	- วิทยาศาสตร์	ความสนใจพิเศษ โดย
	- ศิลปหัตถกรรม (12 หน่วยฯ)	- คณิตศาสตร์	เลือกจากกลุ่มวิชาที่
	- ศิลปกรรม (12 หน่วยฯ)	- ภาษาต่างประเทศ	ระบุไว้ในวิชาเลือกตาม
		- ช่างอุตสาหกรรม	แนวแผนการเรียน)
		- เกษตรกรรม	
		- คหกรรม	
		- พาณิชยกรรม	
		- ศิลปหัตถกรรม	
		- ศิลปกรรม	

หมายเหตุ

1. วิทยาศาสตร์บังคับ 6 หน่วยการเรียนรู้นั้นจะเลือกสาขาใดก็ได้หรือเลือกจากหลายสาขารวมก็ได้
2. วิชาเลือกตามแผนการเรียนหมวดวิชาชีพให้เลือกจากหลักสูตรอื่น ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ
3. วิชาพื้นฐานวิชาชีพ ให้เลือกสาขาใดสาขาหนึ่งแต่เพียงสาขาเดียว
4. วิชาเลือกตามแผนการเรียนที่เป็นหมวดวิชาชีพจะต้องเลือกให้สอดคล้องกับวิชาพื้นฐานวิชาชีพ

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย

พุทธศักราช 2524

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

หลักการ

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย มีหลักการดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะเฉพาะด้านที่สามารถนำไปประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม
2. เป็นการศึกษาที่สนองต่อการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น หรือการศึกษาต่อ
3. เป็นการศึกษาที่ส่งเสริมการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ท้องถิ่น และประเทศชาติ

จุดหมาย

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต และให้สามารถทำประโยชน์กับสังคมตามบทบาท และหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนพัฒนาเชาวน์ปัญญา มีความรู้ และทักษะเฉพาะด้านตามศักยภาพ เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ ร่วมพัฒนาสังคมด้วยแนวทางและวิธีการใหม่ ๆ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญเฉพาะด้าน
2. มีความรู้เกี่ยวกับวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ
3. สามารถเป็นผู้นำ และเป็นผู้ให้บริการชุมชนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยทั้งส่วนบุคคลและส่วนร่วม
4. สามารถวางแผนแก้ปัญหาในชุมชนของตน
5. มีความภูมิใจในความเป็นคนไทย เสียสละเพื่อส่วนรวม ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกัน

6. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถนำแนวทาง หรือวิธีการใหม่ ๆ ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนของตน
7. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพและเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ
8. มีนิสัยรักการทำงาน เต็มใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีทักษะในการจัดการ
9. เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในประเทศและในโลก มุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศตามบทบาทและหน้าที่ของตน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างทรัพยากร ศิลปะ วัฒนธรรมของประเทศ

โครงสร้าง

1. วิชาบังคับ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ รายวิชาต่อไปนี้
 - 1.1 วิชาแกน จำนวน 15 หน่วยการเรียนรู้
 - 1.1.1 ภาษาไทย 6 หน่วยการเรียนรู้
 - 1.1.2 สังคมศึกษา 6 หน่วยการเรียนรู้
 - 1.1.3 พละนามัย 3 หน่วยการเรียนรู้
 - 1.2 วิชาเลือก จำนวน 15 หน่วยการเรียนรู้
 - 1.2.1 พละนามัย 3 หน่วยการเรียนรู้
 - 1.2.2 วิทยาศาสตร์ 6 หน่วยการเรียนรู้
 - 1.2.3 พื้นฐานวิชาชีพ 6 หน่วยการเรียนรู้
2. วิชาเลือกเสรี จำนวน 45 หน่วยการเรียนรู้ ให้เลือกจากรายวิชาในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ต่อไปนี้
 - 2.1 กลุ่มภาษา
 - 2.1.1 ภาษาไทย
 - 2.1.2 ภาษาต่างประเทศ
 - 2.2 กลุ่มสังคมศึกษา
 - 2.3 กลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ
 - 2.3.1 พละนามัย
 - 2.3.2 ศิลปะ

2.4 กลุ่มคณิตศาสตร์ - วิทยาศาสตร์

2.5 กลุ่มอาชีพ

หมายเหตุ การเลือกรายวิชาอาชีพให้เลือกจากหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือหลักสูตรประกาศนียบัตร พุทธศักราช 2524 หรือหลักสูตรอื่นใดที่เทียบเท่า หรืออยู่ในระดับเดียวกับที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติ

3. กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมต่อไปนี้

3.1 กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาค

3.2 กิจกรรมแนะแนว และหรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้จำนวน 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาค

3.3 กิจกรรมอิสระของผู้เรียน

หมายเหตุ การเลือกเรียนรายวิชาเลือกเสรีของผู้เรียนที่นับถือศาสนาพุทธจะต้องเลือกเรียนรายวิชาพุทธศาสนา ในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ภาคเรียนละ 1 รายวิชา ตลอด 3 ปี